

*Cur Petri Bellonij observationes in Aegypto circa
balsami plantam facta hic adnotata sint.*

Cap. VII.

EM hisce diebus librum olim in Aegypto a me de
balsamo conscriptum in publicum emissurus essem,
Ecce in manus meas perueniunt doctissimæ itinerariæ
observationes a Petro Bellonio Cenomano, uiro tum
in alijs, tum in plantarum materia doctissimo, ante annos ab hinc
quadraginta litteris traditæ, atque hoc tantum anno in lucem edi-
tæ. In quibus cum balsami nonnullarum plantarum olim in
Aegypto uiuentium diligentissimam observationem ab eo rectif-
simè exaratam, ac descriptam legerim, optimum fore putauî, si eâ
sub fine huius libelli adijcerem, Siquidem speraui ex tanti uiri in
plantarum materia exercitatissimi lectione, ea, quæ dicta sunt à no-
bis, ac litteris de balsami historia mandata, posse haud parum
animos legentium confirmare, quod is omnia ferè complexus sit,
quæ in meo libello leguntur. Hæcque, priusquam balsami obser-
uationem Bellonij hic adiecissim, præfari libuit; ne ex abrupto hic
ea inserta candido lectori uiderentur.

*Aegyptij balsami observatio ex Petro Bellonio in libro II. itine-
rariarum observationum, capite XXXIX. collecta.*

Cap. VIII.

IN quodam pago spectatum iuimus hortum balsami
fruticibus consitum, qui à Cayro longius haud abest,
quam Lendit à Luteria. Quoniam porro balsami plan-
ta admodum celebris, preciosa, raraque est; hic scribere
libuit quidquid ad eius historiam pertinere arbitrati sumus. Quo-
dam esse scimus, qui Matarææ Balsamum ex Iudæa delatum esse
putent: rem autem haud ita se habere, postea demonstabi-
mus. In magno quodam horto sunt, sed angusto loco muris con-
clusæ, quos extructos fuisse aiunt, postquam Turca Aegyptum
Sultano ademit: Bacha autè à Turcarum Imperatore huic regio-
ni

ni præfectum, ea arbusta digna existimasse, quæ peculiari loco concluderentur. Cum istic essemus, nouem, aut decem duntaxat frutices eius aderant, qui nullum liquorem præbebant. Inter notas à veteribus proditas, quibus balsamum dignosci possit, una est, ut perpetuo uireat: illud tamen in Materea, apud Cayrum, pauca admodum folia Septembri mense habebat: quod nobis insolens visum est. Nam reliquæ arbores, quæ hyeme virere solent, folia solum nouo vere abijciunt, cum videlicet noua germina produxerunt: solentque autumnò magis virere, quàm nouo vere. At reliquæ, quæ folia abijciunt, id sub hyemem facere solent, ut æstate noua adquirant. Ideoque nobis præter naturam videbatur, balsamum folia abijcere, ut hyeme noua germina produceret: nobis enim id obseruantibus, quæcumque habuit folia, recens nata erant. Eius iustam magnitudinem tradere nequimus; nam quorquocuius frutices in horto aderant, stipitem solum habebant pedis longitudine, & pollicari crassitie, tenuibus ramulis præditum, raris foliis obsitis. Vbicunque autem tandem nascantur, duorum aut trium cubitorum altitudinem non superant; & pedali altitudine cum sint, in multos graciles ramulos anserinæ pennæ caule haud crassiores finduntur. Balsami frutices Matereæ iam recens putati fuerant, sic ut soli stipites superessent, qui ramulorum rudimenta producebant. Eiusdem etenim est balsamum cum vite naturæ, quam singulis annis putare necesse est, alioqui degenerat. Noua illa balsami germina sub rubente cortice erant tecta, foliaque viridia habebant, lentiscinorum foliorum modo formata, hoc utrinque in neruo nata, ut in rosarum, vel fraxini, vel iuglandis folijs videre est, ciceris tamen foliorum magnitudinem non excedebant, sicque constructa erat eorum series, ut postremum foliolum extimam alam occupans, imparem numerum efficeret: nam totius alæ foliolis numeratis, terna, quina, aut septena inueniuntur, septenarium certe numerum superare uix animaduertimus: extremum autem foliolum reliquis maius est, factò etenim ab illo progressu, reliqua sensim minutiora fiunt, ut in rutæ folijs. Plinius in eius historia Theophrastum per omnia sequutus est, quemadmodum etiam Dioscorides, eiusque vestigijs insistentes, balsami folia rutæ folijs compararunt: quod veritati consonum esse deprehendimus. Quoniam autem primum in Materea illud exacte non obseruaueramus, de nouo illud spectatum inimus, eiusque ramulum nacti, ipsum, atque

illius.

DE BALSAMO

illius folia degustauimus, quæ facultatis non nihil adstrictoriæ esse comperimus, pinguisque aliquantulum saporis, atque aromatici, ramulorum autem cortex his odoratior est. Geminio cortice præditi sunt ramuli, extimo foris subrubente, qui ut membrana intimum viridem operit. Is gustatus inter Thus, & Terebinthi folium sapit, satureiæ syluestri sapore simili admodum grato, atque digitis tritus cardamomum olet: ipsum lignum candicat, odorisque & saporis expers est, non secus atque aliud inutile lignum. Ipsius virgæ rectæ sunt & graciles, rarisque foliorum alis sparsim & confuso ordine nascentibus obsepte, quæ (ut diximus) ternis, quinis, aut septenis foliolis constant. Variæ sunt auctorum, qui de balsamo scripserunt opiniones: & nisi nos ipsi plantam conspexissemus, nihil post illos de eo scribere ausi fuisset: atque in eam ferè opinionem inclinarem, illud Hierico planis nunquam cultum fuisse. Quia autem ipsum fruticem vidimus, diligenterque obseruauimus, de eo, tanquam de re quæ diligenti obseruatione digna, differere libuit. Experientia autem didicimus, lignum illud vulgo xilobalsamum nuncupatum, quod ex Fœlici Arabia delatum à mercatoribus venditur, cum Aegyptio quod in Matarea colitur, conuenire: nam desiccatum nostrum balsami ramum cum eo, quod in officinis venale reperitur contulimus, atque omnibus notis respondere, deprehendimus: estque ex duobus alterum necessarium, aut xilobalsamum & carpobalsamum, quale in officinis venditur, adulterinum esse, aut illud Aegyptium, quod colitur in Matarea horto, legitimumque balsamum esse censetur. Nam cum in omnibus conueniant, certique simus idem esse, asserimus, & concludimus id, quod hoc nomine uenale reperitur, simile ei esse, quod ab omni antiquitate in usu fuit. Balsamum nunc temporis in sola Aegypto colitur apud Cayrum. Et licet Theophrastus in ea opinione sit, id syluestre & sponte nasci non inueniri: asserere tamen audemus, ab omni æuo in fœlici Arabia fuisse, atque etiam nunc nasci, cuius lignum, & fructus etiam olim ad nos perlata fuerint cum alijs Arabiæ mercibus. Atque demonstrare uolumus ea non minus cognita fuisse mercatoribus, quàm reliqua aromata, ut ex medicamentorum, quibus perpetuò injeci solita sunt, cõpositionibus apparet. An non Mithridates in suum medicamentum intulit? An non in officinis uenalia reperiebatur? Id ex sola Diosc. auctoritate probari potest, qui in sua ætate carpobalsamum

mū adulterari cōqueritur. Carpobalsamū (inquit) adulteratur se-
 mine hyperico simili, quod à Petra oppido defertur per Petrā oppi-
 dū Mecā intelligimus, atq; de xilobalsamo: è ligni genere, quod xi-
 lobalsamū vocant, probatur recens, sarmento tenui, fuluū odoratū,
 quadatenus opobalsamum spirans. Ex his liquido apparet vulga-
 ris vsus inter reliqua aromata fuisse. Sed & ex Diodori Siculi ve-
 tustissimi scriptoris Arabiæ felicitis opes enumerātis, uerbis, manife-
 sto liquet. Maritimis enim locis balsamum producere ait. Cul-
 tum igitur id esse non intelligit, sed sponte nascens. Pausanias etiā
 tradit balsamum Arabiæ fruticem esse. Plerique tamen auctores
 de balsamo agentes, inter se non conueniunt. Nam Strabo pro-
 dit in Syria nasci apud lacum Genezareth, inter montem Libanū
 & Antilibanum. Reliqui volunt solam Iudeam regionem id pro-
 ducere, eiusque ramos osseo cultro, aut uitro duntaxat vulneran-
 dos esse ad liquorem eliciendum, alioqui si ferro cēdantur, statim
 emori, Cornelius Tacitus scribit, ferro iuxta adposito, metu exhor-
 rescere, idcirco alijs quàm ferreis instrumentis uulnerandum; si li-
 quorem elicere quis cupiat. Percontantes a mercatoribus Cayri
 de balsamo, cum nostrum ramulum conferremus, nobis affirma-
 runt, quidquid xilobalsami, uel carpobalsami unquam uendidif-
 sent, id omne ex Meca cum alijs aromatibus accepisse;

atque meminisse suo tempore balsami frutices, qui
 nunc in Matarea coluntur, ex Arabia foelici
 delatos esse, magnis sumptibus Sulta-
 ni. Quoniam uero id nobis tam
 multi affirmarunt, existima-
 uimus sine ullo scrupulo
 aut dissimulatione
 nobis licere
 id scribe
 re.

Laus Deo Opt. Max.

F I N I S.

